

PARLAMENTNÍ
INSTITUT

VYBRANÁ TÉMATA

1/2012

EKONOMICKÉ REFORMY A ÚSPORNÁ OPATŘENÍ V ITÁLII A ŠPANĚLSKU

Bc. Markéta Scholzová

Bc. Ivana Malá

leden 2012

POSLANECKÁ
SNĚMOVNA
PARLAMENTU
ČESKÉ REPUBLIKY

Obsah:

NÁVRHY ÚSPORNÝCH OPATŘENÍ A REFORM V ITÁLII	2
VÝVOJ POLITICKÉ A EKONOMICKÉ SITUACE	2
SEZNAM MINISTERSTEV A ZA NĚ ODPOVÍDAJÍCÍCH MINISTRŮ V PŘECHODNÉ TECHNOKRATICKÉ VLÁDĚ	3
NAVRHOVANÉ REFORMY	4
POUŽITÉ ZDROJE	5
NÁVRHY ÚSPORNÝCH OPATŘENÍ A REFORM VE ŠPANĚLSKU	6
VÝVOJ POLITICKÉ A EKONOMICKÉ SITUACE	6
ÚSPORNÁ OPATŘENÍ A REFORMY MINULÉ SOCIALISTICKÉ VLÁDY	7
ÚSPORNÁ OPATŘENÍ A REFORMY NOVĚ USTAVENÉ LIDOVECKÉ VLÁDY	8
POUŽITÉ ZDROJE	9

Návrhy úsporných opatření a reform v Itálii

Vývoj politické a ekonomické situace

Po demisi dnes již bývalého italského premiéra Silvia Berlusconiho byl již dva dny po jeho odchodu, tedy 14. listopadu 2011, prezidentem Giorgiem Napolitano do úřadu premiéra jmenován bývalý eurokomisař, profesor ekonomie, Mario Monti. Berlusconi odstoupil v době, kdy nezaměstnanost v zemi v posledních měsících prudce vzrostla na 8,6 %¹, přičemž dle údajů italské centrální banky nepracuje či nestuduje každý čtvrtý Ital ve věku 15 – 29 let, což představuje zhruba dva miliony obyvatel Itálie. Zadlužení země ve vztahu k HDP dosahuje téměř 120 %, což představuje 1,9 bilionu eur². Letos musí Itálie splatit dluhopisy za více, než 200 miliard eur a jejich nahrazení novými, by při současné úrokové sazbě (7%), vyšlo neúnosně drah³. Ekonomika Itálie se potýkala a nadále potýká i s dalšími problémy. Navzdory relativně pevné makroekonomické rovnováze, vykazuje italská ekonomika pomalý růst s nízkou dynamikou. Vysoký deficit státního rozpočtu je z nemalé části zapříčiněn daňovými úniky a nekontrolovanými výdajovými položkami.

Tabulka č.1: Reálný růst HDP a vývoj nezaměstnanosti za posledních pět let v Itálii

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Reálný růst HDP	2,0	1,5	-1,3	-5,2	1,3	0,6
Nezaměstnanost	6,8	6,1	6,8	7,8	8,4	8,6

Zdroj: OECD (http://www.oecd-ilibrary.org/economics/country-statistical-profile-italy_20752288-table-ita)

¹ *Italský statistický úřad, ISTAT*. Dostupné na: <http://www.istat.it> (3.1.2012)

² *Italská centrální banka, Banca d'Italia*. Dostupné na: http://www.bancaditalia.it/statistiche/finpub/pimefp/2011/sb66_11/en_suppl_66_11.pdf (3.1.2012)

³ Tamtéž (3.1.2012)

Po podané demisi bývalého premiéra se očekávala reakce Berlusconiho strany Lid svobody (*Popolo della Libertà, PDL*), stejně tak, jako reakce opoziční Demokratické strany (*Partito Democratico, PD*). Došlo však ke shodě a od požadavku předčasných voleb bylo upuštěno. Po jmenování do úřadu sestavil nový premiér Mario Monti kabinet převážně z řad apolitických, veřejně nepříliš známých osobností. Více než třetina je tvořena akademiky, včetně profesora Montiho, který kromě postu předsedy vlády zastává také funkci ministra financí.

Seznam ministerstev a za ně odpovídajících ministrů v přechodné technokratické vládě

- Předseda vlády Mario Monti

Ministři bez portfeje

- Ministerstvo pro evropské záležitosti Enzo Moavero Milanesi
- Ministerstvo sportu, turismu
a regionálních záležitostí Piero Gnudi
- Ministerstvo územní soudržnosti Fabrizio Barca
- Ministerstvo pro komunikaci s Parlamentem Piero Giarda
- Ministerstvo pro mezinárodní
spolupráci a integraci Andrea Riccardi
- Ministerstvo veřejné správy Filippo Patroni Griffi

Ministři

- Ministerstvo zahraničí Giuliomaria Terzi di Sant'Agata
- Ministerstvo vnitra Anna Maria Cancellieri
- Ministerstvo spravedlnosti Paola Severino Di Benedetto
- Ministerstvo obrany Giampaolo Di Paola
- Ministerstvo financí Mario Monti
- Ministerstvo pro hospodářský rozvoj,
Infrastrukturu a dopravu Corrado Passera
- Ministerstvo zemědělství,
potravinářství a lesnictví Mario Catania
- Ministerstvo životního prostředí Corrado Clini

- Ministerstvo práce a sociálních věcí Elsa Fornero
- Ministerstvo školství, univerzit a výzkumu Francesco Profumo
- Ministerstvo kultury Lorenzo Ornaghi
- Ministerstvo zdravotnictví Renato Balduzzi⁴

Navrhované reformy

Itálie je třetí největší ekonomikou v rámci eurozóny, z tohoto důvodu by nebyl Evropský nástroj finanční stability (*European Financial Stability Facility, EFSF*) schopen poskytnout zemi adekvátní pomoc, tak jako v případě např. Řecka či Irska. Nově jmenovaný premiér tedy stál před úkolem navrhnout zemi řešení, díky němuž se s problémy vypořádá bez zahraniční pomoci. Monti představil svůj plán reformy financí a urychlení ekonomického růstu italskému Senátu jen pár dnů po nástupu do funkce. Mezi priority současného kabinetu se řadí změna italského pracovního trhu a důchodového systému, zabránění daňovým únikům a zjednodušení podnikání, škrty ve výdajích a zvýšení daní tak, aby země byla v roce 2013 schopna dosáhnout vyrovnaného rozpočtu. Monti tyto hluboké strukturální reformy nazval „balíkem na záchranu Itálie“. Tento fiskální balík zahrnuje návrhy na:⁵

- důchodovou reformu – zvýšení hranice věku pro odchod do důchodu na 66 let pro muže a 62 let pro ženy, od roku 2018 pak jednotný důchodový věk 66 let, zmrazení penzí v příštích dvou letech pro důchodce s příjmem nad 1400 eur měsíčně
- liberalizaci a hospodářskou soutěž – zbavit podnikání neúměrné byrokracie, zvýšit transparentnost, výkonnost, posílit vazby odměn na výkony
- trh práce - odstranit dualismus trhu práce, kdy se vysoký stupeň ochrany stávajících zaměstnanců negativně promítá do ochoty zaměstnavatelů přijímat nové pracovníky a podepisovat s nimi pracovní smlouvy na dobu neurčitou,
- daně – zvýšení daně z přidané hodnoty na 23 %, znovuzavedení daně z nemovitosti, zvýšení daní na cigarety a pohonné hmoty

---

⁴ *Vláda Itálie, Governo Italiano*. Dostupné na: http://www.governo.it/Governo/Ministeri/ministri_gov.html (3.1.2012)

⁵ *Monti: Il programma di governo, Euractiv.it*. Dostupné na: <http://www.euractiv.it/it/news/istituzioni/4511-monti-il-programma-di-governo.html> (3.1.2012)

- lidské zdroje – zaměření na vytvoření pracovních míst pro ženy a mladé lidi, daňové úlevy při zaměstnání žen a mladých lidí do 35ti let na hlavní pracovní poměr na dobu neurčitou⁶

Cílem postupně předkládaných reformních balíčků je snížit státní deficit a oživit ekonomiku Itálie. S ohledem na nutnost rychlého schválení reformních návrhů jsou reformy přijímány formou prezidentských dekretů.⁷ První balík s názvem „záchrana Itálie“, byl parlamentem schválen v polovině prosince a úspory, v rámci přijatého opatření mají přinést 33 miliard eur.

Na poslední tiskové konferenci v loňském roce představil premiér další podobný plán pro rok 2012, který je nazván „Růst Itálie“. Cílem následných reforem by měla i nadále zůstat liberalizace a reformy v oblasti trhu práce a systému sociálního zabezpečení, podpora konkurenceschopnosti a vzdělání, modernizace zastaralé infrastruktury především v jižní části země.⁸

Použité zdroje

- Banca d'Italia, www.bancaditalia.it
- Euractiv, www.euractiv.it
- Governo Italiano, www.governo.it
- Hospodářské noviny, www.ihned.cz
- Il sole 24ore, www.ilsole24ore.com
- ISTAT (Istituto nazionale di statistica), www.istat.it
- NY Times, www.nytimes.com
- Organisation for Economic Co-operation and Development, www.oecd.org

---

⁶ Záznam premiérova projevu v Senátu ze dne 17.11.2011, *Il Sole 24ore*. Dostupné na: http://www.ilsole24ore.com/pdf2010/SoleOnLine5/_Oggetti_Correlati/Documenti/Notizie/2011/11/senato-seduta-17-novembre-monti.pdf?uuid=529602c2-1122-11e1-967b-e5e63415266e (4.1.2012)

⁷ Dekret je nejdříve předložen hlavě státu, která klasifikuje, zda se jedná o opatření, které je nutno schválit okamžitě. Pokud dekret podepíše, balík vstoupí okamžitě v platnost s tím, že je nutné, aby jej do 60 dní schválil parlament a v tom případě se z něj stává zákon

⁸ *Italian premier Mario Monti presents plan for economic growth, NY Times*. Dostupné na: http://www.nytimes.com/2011/12/30/world/europe/italian-premier-mario-monti-presents-plan-for-economic-growth.html?_r=1&ref=mariomonti (4.1.2012)

Návrhy úsporných opatření a reforem ve Španělsku

Vývoj politické a ekonomické situace

Španělské království se potýká s ekonomickou krizí a hrozbou opětovná recese. K nejpálčivějším problémům země patří vysoká nezaměstnanost (nejvyšší v celé EU), markantní schodek rozpočtu a státní zadlužení ovlivňující kredibilitu země a posilující nejistotu na zahraničních finančních trzích.

Makroekonomické indikátory na konci roku 2011:

- V meziročním měřítku se HDP zvýšilo o 0,8 %. Oproti předchozímu čtvrtletí se však růst HDP snížil o 0,2 % a pozastavil se postupný růst.
- Nezaměstnanost se pohybuje okolo 21 %. V zemi je téměř 4,5 milionů nezaměstnaných. Téměř polovina mladých lidí do 25 let je bez práce.
- Celkový veřejný dluh za rok 2011 se odhaduje na 67,4 % HDP (1.087 mld. EUR), tím se zvýší o 7,3 % oproti předchozímu roku. Podle odhadů Mezinárodního měnového fondu (dále MMF) existuje nebezpečí, že do roku 2016 vzroste veřejný dluh Španělska až na 75,9 % HDP⁹. (Zadlužení Španělska však nedosahuje takové výše jako např. dluh Řecka či Itálie.)
- Deficit rozpočtu je odhadován na 6,1 %. Ambiciózní záměr předchozí socialistické vlády snížit deficit na 3 % se jeví dle MMF zcela nereálný a nerealizovatelný i po roce 2016¹⁰. Schůdnějším se zdá plán nové lidovecké vlády snížit schodek na 4,4 % HDP.

Údaje o různých odhadech vývoje HDP (v % oproti stejnému období předchozího roku)

	2011	2012
Vláda	1,3	2,3
MMF	0,7	1,1
Ratingové společnosti (Standard & Poor's, Fitch)	0,5-0,8	1,0-1,6
Španělské nevládní ekonomické zdroje	0,5-0,9	1,2-1,6

Zdroj: www.businessinfo.cz (data poskytl Velvyslanectví ČR v Madridu)

⁹BusinessInfo.cz – Španělsko: Perspektiva španělské ekonomiky, 20.10. 2011. [cit. 3-1-2012]. Dostupný z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/spanelsko/spanelsko-vyvoj-ekonomiky-prognoza-mmf/1000541/62167/>

¹⁰ tamtéž

Makroekonomické indikátory

	2009	2010	2011	2012
HDP celkem (mld. EUR)	1.051	1.072	1.087	1.116
Růst HDP (%)	-3,72	-0,15	0,78	1,12
Nezaměstnanost (% průměr)	18,0	20,1	20,7	19,7
Inflace (%)	-0,2	2,1	2,9	1,5
Státní dluh (% HDP)	53,3	60,1	67,4	70,2
Saldo státního rozpočtů (%HDP)	-11,2	-9,2	-6,1	-5,2

Zdroj: MMF (www.imf.com); Národní statistický úřad Španělska (<http://www.ine.es>)

Úsporná opatření a reformy minulé socialistické vlády

Zapaterův kabinet v minulém roce učinil radikální škrty a přišel s návrhy na „ozdravující“ reformy, jež měly vyvést zemi z krize. V létě roku 2011 menšinová vláda (s pomocí menších nacionalistických stran) prosadila penzijní reformu a změnu zákona o kolektivním vyjednávání. Opoziční Lidová strana vyjádřila nesouhlas nejen k odhlasovaným reformám, ale i k dalším avizovaným návrhům socialistů. Na popud deklarovala program 90ti alternativních „populárních“ opatření sestavených v balíčku 15ti návrhů. Většina z uvedených bodů byla založena na snižování či nezvyšování daní¹¹.

Neudržitelná hospodářská, ale i společenská situace v zemi (rozsáhlé protesty tzv. „Hnutí M15“) přinutily předsedu vlády vyhlásit předčasné celostátní volby o čtyři měsíce dříve. Před listopadovými volbami socialistická vláda ještě prosadila několik dalších úsporných opatření - znovuzavedení daně z majetku či výběr vyšší zálohy na daně větších firem. K nejsignifikantnější změně patřilo přijetí dodatku k ústavě stanovující strop rozpočtového schodku. Na ústavní reformě se vládní i opoziční strany shodly bez větších problémů. Španělsko se stalo první zemí Eurozóny, která implementovala tento korigující prostředek. Rozpočtový deficit bude limitován 0,4 % HDP od roku 2020 (na centrální vládu případně omezení 0,14 % a na autonomní oblasti 0,26 %). Nově přijatý ústavní dodatek má za cíl snížit výdaje státu a konsolidovat rozpočet. Zároveň uklidnit zahraniční finanční trhy a posílit povědomí o solventnosti země. (Obavy investorů se ovšem zmírnit nepodařilo. Ještě

¹¹ Las propuestas del PP son una alternativa completa frente al crisis, 29.6. 2011. [cit. 3-1-2012]. Dostupný z WWW: <http://www.pp.es/actualidad-noticia/propuestas-pp-son-una-alternativa-completa-frente-crisis_5080.html>

v listopadu Španělsko prodávalo své dlouhodobé obligace s vysokým úrokem dosahujícím 7 %.)

Úsporná opatření a reformy nově ustavené lidovecké vlády

Balíček návrhů Lidové strany zmiňovaný výše, se promítl i do předvolební kampaně. Volební program Lidové strany se věnuje především ekonomickým otázkám vyjádřeným poměrně vágní formou bez konkrétní koncepce¹². Strana trvá na nutnosti reformy pracovního trhu, zvýšení důchodů, zajištění podpory pro podnikatele prostřednictvím tzv. „business angels (osoby pomáhající podnikatelům se zřízením firmy) a možnosti odpočtu daně ze zisku ve výši 10 % z investic fyzických osob do malých firem.

Na zasedání španělského Kongresu (spojené s vyslovením důvěry vládě) nový předseda kabinetu Mariano Rajoy slíbil předložit 12 klíčových reforem během prvních tří měsíců roku 2012. I přesto předseda nastínil základní kroky vládního programu týkající se¹³:

- snížení deficitu státního rozpočtu na 4,4 % vůči HDP v roce 2012 a uspoření 16,5 mld. EUR
- prodloužení doby rozpočtového provizoria do konce března a stanovení rozpočtu veřejných financí pro rok 2012 podle aktuálního vývoje
- změn podporujících produktivitu práce, spojených se zjednodušením byrokracie spojené s uzavíráním pracovních smluv
- v návaznosti na nový dodatek k ústavě „o rozpočtové stabilitě“ prosazený socialistickou vládou, se nový kabinet zasadí o předložení prováděcího zákona
- předložení analogického legislativního omezení deficitu pro jednotlivé autonomní oblasti, zároveň zamezení duplicity financování administrativního aparátu jednotlivých instancí veřejné správy (právě nešetrné hospodaření a vysoké zadlužování samosprávných celků lze považovat za jednu z nejvýraznějších položek státu)
- ukončení restrukturalizace a revitalizace finančního sektoru, vyřešení otázky spojené s poskytováním nových úvěrů, které povedou k hospodářskému růstu
- změn v systému vzdělávání (prodloužení délky středních škol o jeden rok)

---

¹² Programa electoral Partido Popular 2011. [cit. 3-1-2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.pp.es/resultado-busqueda>>

¹³ Las primeras medidas de Mariano Rajoy, 19. 11. 2011. [cit. 3-1-2012]. Dostupný z WWW: <http://www.pp.es/actualidad-noticia/primeras-medidas-mariano-rajoy_5909.html>

- vybudování nového ministerstva zemědělství a zvýšení protekcionismu španělských zemědělců a odvětví rybolovu v rámci EU
- nastolení daňových úlev pro firmy
- udržení hladiny daní ve stejné výši

Na sklonku roku 2011 vláda akcentovala fakt, že španělská ekonomika se i po změně vlády nachází v neudržitelném stavu. Z tohoto důvodu je přinucena implementovat nová nepopulární opatření a pokračovat ve škrtech nastolených Zapaterovým kabinetem v co nejkratším časovém horizontu. Rajoyův kabinet tak učiní v rozporu se svým původním programovým prohlášením. Nejurgentnější opatření se týkají¹⁴:

- zavedení dočasné progresivní daně z příjmu fyzických osob, dále daně z nemovitostí a kapitálového výnosu (v období 2012-2013)
- snížení vládních výdajů o 8,9 milionů EUR a zvýšení příjmů o 6,27 milionů EUR
- valorizace důchodové penze pouze o 1 %
- zmrazení platů zaměstnancům státní správy a pozastavení přijímání nových pracovníků do veřejného sektoru
- prodloužení pracovní doby z 35 hodin na 37,5 hodin

Použité zdroje

Stránky španělské vlády (La Moncloa) - <http://www.lamoncloa.gob.es/home.htm>

Lidová strana (PP) - <http://www.pp.es>

Socialistická a dělnická strana Španělska (PSOE) -

<http://www.psoe.es/ambito/actualidad/home.do>

Národní statistický úřad Španělska - <http://www.ine.es/>

Mezinárodní měnový fond - <http://www.imf.org/external/index.htm>

BusinessInfo.cz - www.businessinfo.cz

Španělské národní deníky (El Mundo, El País, Abc, La Razón)

---

¹⁴ El gobierno no aprueba la no disponibilidad presupuestaria de 8.900 millones de euros y sube un 1% las pensiones, 30.12.2011.[cit. 4-1-2012]. Dostupný z WWW:
<<http://www.lamoncloa.gob.es/ConsejodeMinistros/Resumenes/2011/301211-consejo.htm>>